

LIVIU REBREANU

Amândoi

Editura MondoRo
București, 2020

Capitolul I CIUFU

— Oare ce-o fi pățit procopisul de frate-meu ? zise Spiru Dăniloiu, uitându-se la nevastă-sa numai cu ochii, fără a întoarce capul. Că m-a întrebat popa Ilie de la biserică Sf. Nicolae... Zice că a trimis de trei ori la dânsul și casa parcă ar fi pustie...?

Era luni seara, pe la mijlocul lui decembrie. Stăteau la masă, singuri, soții Dăniloiu, în sufrageria vastă, plină de mobile felurite, bufete și servante încărcate de văsării, tacâmuri, bibelouri... Policandrul de cristal cu zeci de lumini ardea, ca totdeauna, cu un singur bec, pentru economie. Printre cești și pahare, pe bufet, trona statueta de bronz a lui Napoleon, cumpărată de ocazie la București. Deși Dăniloiu era numai negustor și nici nu făcuse armata, avea profundă venerație pentru marele împărat, ca de altfel mai toți negustorii și alți burghezi înstăriți din Pitești.

Cu coatele pe masă, ținând în mâini un zdravăn picior de gâscă, bărbatul se oprișe din molfăit, așteptând parcă o explicație. Chipeș, înalt, avea față bloncoasă, aspră și mustăți stufoase bulgărești mânjite de grăsimi. Soția lui, Vasilica, numai cu vreo opt ani mai mică, părea mai bătrâna ca dânsul, cu părul ei împuținat și cărunt, cu obrajii plini de zgârcituri, mai ales în colțurile buzelor, încât gura semăna cu o pungă lipită subt nasul îngust și ascuțit. Ea isprăvise de mâncat și, pe gânduri, cu un gest mecanic, strângea fărâmăturile de paine dimprejurul tacâmului.

— Aoleu! făcu drept răspuns, tresărinde. Tocmai adineaoari vorbirăm și noi, cu Solomia, despre dânsii, că n-au mai dat nici un semn de viață!

— Da, adevarat – dădu din cap Spira – Sâmbătă dimineața m-am întâlnit cu Ilarie la prăvălie și de-atunci... Iar azi e luni!

Intră servitoarea cu un sifon pe care îl așeză pe masă, la îndemâna stăpânului, alături de o sticlă de vin pe jumătate goală.

— Ce vorbeam noi, Solomie, despre țață Mița? întrebă doamna cu o mică satisfacție. Vezi, și dumnealui zice că nu-i lucru curat!

Servitoarea tresări ca și d-na Dăniloiu adineaoară și se uită îngrozită la Spiru care o măsura cu o privire nehotărâtă. Ochii ei mari, albaștri, cu luciri aproape violente, păstrau o expresie blondă, catifelată, învăluitoare. Dealtminteri întreaga-i făptură era plăpândă și fină, încât nimeni n-ar fi spus că e țăranca. Potrivit de înaltă, mlădioasă și cu mers de porumbiță, brațele și mâinile delicate, obrajii puțin palizi, buzele pline, mereu umede, avea totuși o infățișare melancolică, parcă în suflet ar fi purtat numai tristețe. Când zâmbea se lumina ca o madonă, dar în vremea din urmă zâmbea tot mai rar.

— De câte ori nu mă cruceam și eu cu Solomia: cum, Doamne, pot sta atât de singuri și de părăsiți? relua Vasilica pe gânduri. La bătrânețe omul are mai multe nevoi. Si dumneelor sunt destul de bătrâni...

— Apoi dacă eu am șaizeci și cinci, Ilarie trebuie să se apropie de șaptezeci și patru-cinci – mormăi bărbatul cu gura plină. Iar Mița cred că a bătut și ea șaptezeci...

Se întrepruse, își pregăti tacticos un șpriț, îl dădu de dușcă, își sterse gura și mustătile, apoi își drese glasul să continue....

Atunci însă se auzi zbârnăitul soneriei în corridor, atât de strident că toți trei se cutremurără.

— Cine-o fi ? șopti d-na Dăniloiu după o tacere. Ia vezi, Solomie!

Peste câteva clipe servitoarea anunță pe un om din partea părintelui Ilie, care vrea negreșit să vorbească cu domnul.

— Ce-i, Mihai? întrebă Dăniloiu lățindu-se pe scaun ca să-și dea mai multă greutate. Ce s-a întâmplat? Te-a trimis părintele?

— M-a trimis, domnule Spirică – răspunse omul rămas lângă ușă. M-a trimis să vă spun că iar am fost la domnul Ilarie, a treia oară, și tot degeaba. Poate nici n-or fi acasă.

— Ei, Doamne, n-or fi – interveni Vasilica supărată. Cum să nu fie acasă? Unde să fie?

— De, cucoană, știu eu? făcu omul dând din umeri.

Se numea Mihai Ciufu și era servitorul bisericii de mai mulți ani. Tânăr îmbrăcat orășenește, îndesat, cu capul colțuros și mic, cu ochii căprui vicleni în fundul capului, gura mare cu dinti puternici tătărești, falca de jos ieșită înainte, parcă mereu ar fi înțins gâtul – făcea o impresie neplăcută, mai ales că avea și un glas mieros, nepotrivit cu înfațarea lui. Preotul Tănărescu îl lăuda însă că e harnic și credincios.

— La urma urmelor s-ar putea să fi plecat la București după vreo afacere – observă Dăniloiu. Au mai plecat ei și altădată aşa, fără să susle nimănui o vorbă.

Ciufu reluă cu glas blajin și cu o ușoară nemulțumire pe față:

— De sămbătă până acum eu am fost de trei ori, cum zic, dar n-aș putea jura nici într-un fel, nici într-altul...

— Nici sămbătă n-ai găsit pe nimeni? se miră Dăniloiu. Pe la ce oră zici că ai fost sămbătă? Că sămbătă dimineață m-am întâlnit cu Ilarie și am vorbit împreună cum vorbesc cu tine...

Servitorul aruncă o privire circulară oprindu-se pe rând la toți trei cu o compătimire obosită, continuând apoi totuși dulceag:

— Văd că d-voastră nu vreți să mă credeți, parcă v-aș spune minciuni ori basme...

Lui Dăniloiu purtarea și vorba servitorului i se păreau necuviințioase, iar plecăciunea prefăcută îl scoase din țățâni. Izbuință:

— Prost ești, măi omule, ori ești al dracului? Ce umbli să mă îmbeți pe mine cu apă rece?... Eu te întreb: când ai fost sămbătă la

frate-meu, la ce oră, ziua ori seara? Asta te întreb, idiotule, și la asta să răspunzi!

Se sculase de pe scaun și se îndrepta spre Ciufu, roșindu-se și umflându-se, parcă ar fi pornit să-l pleznească. Știindu-l iute la lovitură și cu mâna grea, d-na Dăniloiu sări să-l potolească:

— Astămpăra-te, Spirică, și nu te necăji că-ți face rău!... Lasă-l să povestească pe îndelete!...

Dăniloiu se liniști ca prin farmec. Se așeză pe alt scaun, mai bufnind puțin și măsurând cu ură pe servitorul care plecase ochii în pământ ca un călugăr şiret. Medicii l-au sfătuinț de mult să nu se enervezze, pentru că, gras și săngeros, e amenințat să-l lovească odată damblaua.

— Eu aș vrea să spun, cucoană, că d-aia m-a trimis sfînțitul pe vremea asta de nici câinele să nu-l lași pe afară! zise Ciufu supus către Vasilica, trăgând cu coada ochiului spre Dăniloiu. Că a început un viscol și un ger cum nici la Bobotează nu se pomenește...

— Bine, bine, cred, întrerupse doamna – dar nu mai lungi vorba prea mult, că știi ce ne doare pe noi!

— Cum să nu știu, cucoană, păcatele mele! făcu servitorul cu importanță. Că, Doamne ferește, de s-ar fi întâmplat ceva, apoi d-voastră trebuie să aflați mai întâi și să... Dumnezeu însă e bun și mare și poate să aibă milă de noi toți...

Oftă adânc, parcă să sublinieze o durere tainică ori numai să stârnească mai multă curiozitate. Gazdele nici nu luară seama, doar Solomia, mereu la spatele stăpânei, murmură cu glas pierdut...

— Doamne iartă-ne și ne apără de toate păcatele!

D-na Dăniloiu cunoștea jalea și durerea Solomiei. O dojeni ocrotitor:

— Ia tacă, fată, nu mai supăra pe Dumnezeu cu tânguri fără rost!

— Să vedeți cum s-a întâmplat – porni Ciufu repede ca și când i-ar fi fost frică să nu piardă șirul. Alătăieri, sămbătă, poate să fi fost

pe la nouă dimineața, cum ieșeam cu sfîntul să mergem în oraș, nici n-apucăm să facem cinci pași, chiar în fața bisericii, ne întâlnim nas în nas cu domnul Ilarie Dăniloiu, fratele d-voastră, coane Spirică... Dumnealor s-au opriți, iar eu, după obraz, m-am dat nițel la o parte, dar auzeam ce vorbeau cum mă auziți d-voastră... Domnul Ilarie e efor la biserică noastră, că doar știi prea bine, și fără îscălitura dumnealui nu-s bune socoteliile sfîntului. Acu nu știu despre ce fel de socoteli o fi vorba, destul că părintele Ilie de vreo săptămână se tot roagă de domnul Ilarie să poftească la îscălit și dumnealui tot făgăduiește că are să vie negreșit, dar de venit nu vine. Dintr-o dintr-alta, sfîntul aduse iar vorba de socoteli și domnul Ilarie își dă cuvântul că după prânz nici n-are să se mai odihnească, după cunii e obiceiul de cincizeci de ani, ci va veni la datorie... Parcă-l aud și acumă: „Să încheiem, părinte, să nu dea moartea peste mine și să rămâi d-ta încurcat din pricina mea!“ Sfîntul a râs: „Ehe, cucoane, de bătrâni ca d-ta moartea fuge mâncând pământul!“ Așa ne-am despărțit râzând. Dumnealui a trecut devale, spre casă, că suntem aproape vecini, iar noi am luat-o înainte, spre piață. Domnul Ilarie aducea un pește subsuoară, ca în toate sămbetele, că e mai ieftin sămbătă decât vinerea... Sfîntul l-a așteptat toată după-amiază în zadar. Domnul Ilarie iar n-a venit. După ce am tras clopotele, părintele Ilie, cam supărărat, m-a mânăsat să-i aduc aminte că e așteptat... Pe la amiazi, poate țineți minte, a început dintr-o dată o lapoviță cu vânt aspru de-țи îngheța sufletul. Greu îmi venea să ies pe o vreme ca aceea, dar porunca-i poruncă, m-am dus... Tocmai se îngâna ziua cu noaptea, că acumă se întunecă tare de timpuriu. Ajunsei la dumnealor, deschisei binișor portuță și o luai spre fundul curții. Nici o pâlpâire de lumină în casă, ori de zgromot și nici un semn de viață... Mă cuprinse un urât de moarte, poate și unde plecasem numai în haină de m-a pătruns până la os frigul și umzeala, începu să strig: „Domnule Ilarie!... Coană Mișol!...“ Nimic. Mă oprisem tocmai în dreptul marchizei pe unde umblă boierii, dar nu cu gândul să intru

pe-acolo, că-mi cunosc lungul nasului, fără numai să văd dacă e cineva în casă. Strigând așa în neștiere băgai de seamă că ușa marchizei e doar trasă și se mișcă ușor în bătaia vântului. Atunci ce-mi dete prin gând: ia să bat eu la ușă! Intrai în marchiză și bătui întâi mai ușurel, pe urmă mai cu putere, și iar strigai: „Coane Ilarie!... Domnule Dăniloiu!“ Am stat așa acolo, bătând și strigând, poate câteva minute... Apoi dacă am văzut că nu răspunde nimenei, am gândit că n-or fi acasă și-mi pierd timpul degeaba. Am închis frumos ușa marchizei, să n-o trântească vântul și să spargă geamurile, și am ieșit din curte... Părintele Ilie nu s-a mai necăjit sau n-a vrut să se arate față de mine. „Ei, zice, cine știe ce-o fi avut și dumnealor de nu-s acasă... Nu face nimica. Mâine să te duci, Mihai, îndată după sfânta slujbă, și nici să nu te întorci fără dumnealui!“ „Bine, zic, să mă duc, de ce să nu mă duc dacă trebuie?“... Sâmbătă noaptea a nins întâia oară astăndată. După zloata și viforița de peste zi chiar trebuia să ningă. Când m-am sculat zăpada era de jumătate de metru. Am muncit toată dimineață să fac părție în curte și să curăț în fața bisericii...

Povestirea servitorului, prolixă și sfâtoasă, mulțumi și pe Spiru Dăniloiu, care la fel istorisea când avea ceva mai de seamă. Baremi d-na Dăniloiu sorbea vorbele și schimba, în răstimpuri, priviri de uimire sau de aprobare cu Solomia, adevărata ei confidență, deși Solomia acum participa mai puțin ca alteori la evenimentele familiare.

— De-abia pe la amiazi m-am putut repezi iar până la domnul Ilarie — continuă Ciufu cu aceeași sfătușie. Intrai în curte, strigai, bătui la ușă, mă dusei și prin dos să bat — degeaba, Liniște și tacere, ca și ieri. Ce-o mai fi și asta. Maică Precistă? Ia, zic, să mă uit nițel pe geam dacă nu sunt înăuntru? C-or fi oamenii bolnavi ori... Dar ți-ai găsit! Geamurile înghețate tun și cu niște flori groase și frumoase parcă ar fi fost zugrăvite pe sticlă. Astă înseamnă ori că nici n-au dormit acasă, ori că au plecat dis-de-dimineață cine știe unde... Ce să

mai stau și ce să mai încerc? când a aflat sfîntul că iar n-am dat de dumnealui, s-a făcut borș și m-a ocărât în toate felurile, parcă ar fi vina mea dacă domnul Ilarie nu-i acasă. „Nu, striga sfîntul, că nici n-ai fost, ticălosule, unde te-am trimis, că nu se poate să nu-l găsești în Pitești pe Ilarie Dăniloiu!... Azi-dimineață, după ce s-a potolit, o fi chibzuit ca și d-voastră că poate să fie la mijloc vreo boală ori altceva și, după prânz, m-a trimis iar, a treia oară, să mai văd ce mai e pe acolo... Ce să fie? Ca și ieri și ca alătăieri. Pustiu și tăcere. Degeaba strigi și degeaba bați... și aşa mi-a poruncit pe urmă să vin să vă povestesc și d-voastră ce și cum s-au întâmplat lucrurile, că d-voastră ca rude de-aproape...”

Tăcu brusc, încurcat, cu un surâs prostesc, ca și când n-ar mai fi avut ce spune și s-ar strădui zadarnic să mai găsească alte cuvinte.

După un răstimp, parcă s-ar fi trezit din piroteală, Dăniloiu îngăimă ostenit:

— Spune părintelui Ilie că-i mulțumim de interes și să fie liniștit că Ilarie își cunoaște obligațiile și n-are să-l lasă încurcat...

— Poate s-o îndura Dumnezeu și n-o fi nimic rău – adăogă Vasilica puțin plângător, deși voia să pară calmă. Așa băiete? Acuma du-te acasă, nu cumva să te aștepte părintele și să se supere!

Femeia ar fi dorit să dezbată pe îndelete întâmplarea aceasta ciudată despre Ilarie și Mița, dar Spiru părea buimăcit de tot. Într-adevăr bărbatul nu ascultase în realitate pe Ciufu cu interesul ce l-ar fi arătat altfel. După izbucnirea nervoasă, în vreme ce servitorul vorbea, s-a gândit mereu că a mâncat iar prea mult și se simțea balonat, cu o somnolență bolnavă în tot corpul, părându-i-se că și respirația s-a îngreuiat. Pe urmă îl prinse teama că are să i se facă rău, și fi rușine să se plângă și mai ales să cheme un medic ca să-i dea ceva să previe ce ar putea să i se întâiple. Nici nu-i mai păsa de frate-său, când e în joc sănătatea lui, ce să-l doară necazurile altuia, fie chiar ale fratelui.

D-na Dăniloiu încercă să înfiripeze o converbire, tocmai crezându-l abătut din pricina îngrijorării pentru Ilarie. Ba îi și zise, ca să-l liniștească.

— Lasă-l încolo pe frate-tău, nu-ți mai face inimă rea, că n-o fi nimic... N-ai văzut ce mutră de bandit avea servitorul popii?... mâine până-n ziua mergem cu Solomia să vedem ce e... Dar mi se pare că nu ți-e prea bine, Spirică? urmă deodată speriată. Aoleu, iar ai mâncat prea mult și... Of, Doamne, că și tu... Aide, stai cuminte unde ești, să te trag nițel cu oțet aromatic, să te mai răcorești și să te sprintenești...

Dăniloiu începu să geamă, întrebarea soției i se părea o confirmare a boalei. Se jură în gând că nu va mai mâncă seara nimic. Cel mult un iaurt gol. (*Jurământul se repeta de câte ori se simțea rău.*) Răspunse bland, supus:

— Da, da... Fă cum crezi... Numai să nu mă doară...

— De ce să ne închipuim îndată crime și răutăți? zise Vasilica, obsedată de vorbele servitorului. Poate să nu fie nimic, poate să fie numai...

Capitolul II

STĂPÂNA CU SERVITOAREA

Până s-a întors Solomia de la piață, până au așezat mâncările la foc, s-a făcut aproape nouă. D-na Dăniloiu stătea pe spini. A dormit mai prost ca de obicei și s-a perpelit în asternut cu gândurile din ce în ce mai negre despre Ilarie și Mița. Presimțirile ei n-o înselau niciodată. S-a sculat cu noaptea-n cap și a cicălit mai vârtos pe Solomia, care însă nu lua în seamă parcă ar fi trăit pe altă lume. La plecare i-a găsit o nouă pricină să-i ajungă toată calea:

— Aoșeu, Solomie, fată ori femeie ori ce ești, ai început să porji salba de aur și-n zilele de lucru? Te-am văzut și ieri, și nu te-am dojenit, credeam că o se te simți... Ai ajuns ca Păcală: un an de zile n-o pui deloc, pe urmă deodata nici n-o mai scoți de la gât... Erai fată cuminte și potolită și harnică de-ți era mai mare dragul. De când însă ți-a scos soarta pe Lixandru de ți-a sucit capul, nu mai e chip de înțeles cu tine. Te-a nenorocit Lixandru, fetițo, tu nu vezi și nu simți? Poate că d-aia l-a și bătut Dumnezeu de s-a îmbolnăvit și zace de atâta vreme și se topește...

— Lasă-l, cucoană, pe bietul Lixandru că n-are nici o vină! răspunse Solomia cu glasul înăbușit și fără să se uite la d-na Dăniloiu.

Zăpada de sămbătă îmbrăcăse tot orașul într-o blană albă, rămasă încă aproape intactă și curată. Doar pe străzile principale și pe trotuar o mai murdăriseră săniile și pietonii... D-na Dăniloiu mergea greu și aluneca, încât Solomia trebuia s-o sprijine. Noroc că nu era departe până la Ilarie, de la ei, din strada Rosetti. Cotiră în strada Luceafărul, scurtă și cu o pantă severă și, pe lângă fântâna din față casei primarului, traversară Piața Izvor drept spre strada

Speranței. N-au întâlnit țipenie de om, ca și când gerul ar fi zăvorât în casele lor pe toți oamenii.

Casele lui Ilarie Dăniloiu se cunoșteau de departe din pricina gardului înalt de scânduri, vopsit negru cu păcura cea mai ieftină. De pe trotoar se vedea numai coroanele arborilor din curte puși parcă înadins să împiede orice privire indiscretă a pătrunde înăluntru. Devale, înspre casa familiei Secuijanu, se ridică un zid de cărămidă, făcut odinioară de răposatul avocat care fusese bun prieten cu Ilarie. În partea cealaltă calcanul din spatele caselor măcelarului Mitică Ionescu alcătuia o adevărată pavăză și se întindea de la stradă până în fundul curții

În fața portiței, cele două femei se opriră să răsuflă.

— M-am obosit și m-am încălzit de toată-s o apă – zise d-na Dăniloiu îngrijorată. Numai de n-aș răci, să mă mai aleg și cu vreo boală după toate celelalte...

Solomia nu spuse nimic. După câteva clipe cucoana puse mâna pe clanța portiței. Clanța cedă, dar portița nu se deschise parcă ar fi fost priponită pe dinăluntru. Înainte de a se mira, își dădu seama și împinse mai cu putere.

— De când a nins n-a mai intrat nimenei în curte – observă d-na Dăniloiu, adăogând mustrător: Aide, fată, pune umărul nițel că ești Tânără, nu mă lăsa pe mine să mă chinuiesc singură! Trebuie să fi înghețat și zăpada și....

Portița se răsuci în balamale cu un scrijălit peste zăpada geruită, în curte, pe subt pomii cu crengile înălbite și până în fund printre cele două corpuri de case, se întindea sclipitor și neprihănit covorul alb în care piciorul se scufunda până la genunchi.

— Cum poate minți un om cu atâta nerușinare? vorbi d-na Dăniloiu indignată și luncându-și privirea peste albeața dureroasă, închide portița, Solomie, și haidem să vedem noi cu adevărat ce să întâmplat, că minciunile lui Ciufu vezi și tu cât prețuiesc!